

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази једанпут у месецу. Претплата је за целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 9. У Сомбору, 10. Септембра 1885. Год. XVII.

СЕДНИЦА ВИС. СРБСКО-НАРОДНОГ ШКОЛСКОГ САВЕТА ОД 16. АВГУСТА 1885.

а овој седници председавао је : Његова Светост Патријарх. Присутни су били : Др. Ђ. Натошевић гл. школ. референт, Др. Светислав Касапиновић, Теофил Димић, Н. Ђ. Вукићевић, Стеван Лазић и народни тајник И. Тирић. Члан савета протојереј Ј. Борота писмено се извинио, да не може због званичних послова у седницу доћи

Расправљани су следећи важнији предмети :

Прочитан је и на знање узет извештај г. главног школског референта о шестогодишњем раду Школског Савета од године 1879. до данас — Има се предстојећем вис. србском народном црквено-школском Сабору поднети.

На позив високославног срб. нар. саборског одбора спремљени су у своје време и сад се поново подносе од стране Школског Савета високом срб. нар. црквено-школском Сабору следећи предлози :

1. Предлог за уредбу о нижим и вишим народним школама. (То је ревизија целе школске уредбе од 1872. године.)
2. Предлог за уредбу србских учитељских школа.
3. Предлог за оснивање припремне школе уз учитељску школу сомборску.
4. Предлог за уредбу о вишим девојачким школама.
5. Предлог уредбе за мировину школских референата и професора; и
6. Предлог уредбе за мировину србских нар. учитеља, њихових удовица и сирота.

Предлози за уређење богословије и гимназија нису се могли поднети, јер први спада у делокруг архијерејског синода, а други у делокруг дотичних гимназијских патроната.

Управа учитељске школе у Сомбору, као и управе обе гимназије и све три више девојачке школе подносе извештаје о истим заводима од г. 1879. до данас. Такође и архиђеџезални школски одбор подноси извештај о стању вероисповедних школа у своме подручју од 1879. до данас. — Пожурити се имају и остали учевни заводи и дијеџезални школски одбори, да извештаје о стању школа за последњих шест година неотложно поднесу, како би се генерални извештај о стању свију наших просветних завода предстојећем в. срб. нар. сабору благовремено подастрти могао.

В. кр. угарско министарство за богочаст и јавну наставу одписом својим под бр. 48,761. од 1884. награђене књиге Дра Лајоша Сил-а под насловом: »Életmentés és egészségtan« (цена 20 нв.) и »Vezérkönyv az életmentés és egészségtanhoz« (цена 50 новч.) шаље с препоруком, да се при настави о чувању здравља у учитељским школама употребљују. Пошто се у нашим учитељским школама још од године 1871. наука о чувању здравља као редован предмет предаје; то се препоручене књижицд предају управи учитељске школе сомборске за сходну употребу при настави у поменутом учевном предмету.

Исто вис. кр. министарство у својој окружности препоручује, да се учитељи вероисповедних школа упуте, да школску младеж у воћарству брижљивије него до сада поучавају. — На основу тога поштрава се постојећа наредба овога савета о неговању воћака, и учитељима се строго налаже, да у школском врту младеж у свима струкама домаћега вртарства, а особито у оплемењивању воћака прилежно поучавају и вештају.

В. кр. угар. министарство за богочаст и јавну наставу препоручује, да се у богословијама и у учитељским школама катедре за практичну економију оснују, и да се приправници учитељског и свештеничког реда упознају са земљоделством и особито појединим овога струкама, као што је воћарство, вртарство, виноградарство, сточарство, свиларство и пчеларство, како би доцније у животу као учитељи и духовни пастири народ у истима корисним пословима поучавати и тим не само материјално него и морално унапређивати га могли. — Закључено поштрити наредбу о предавању економије у обе учитељске школе, а препис горње министарске наредбе уступити управи богословије ради сходне употребе. Уједно на образложени предлог г. гл. школског референта има се умолити в. нар. са-

бор, да установи у учитељским школама катедре за обширно теоретично и практично предавање економије а навластито горепоменутих њених струка.

Прочитаиа је наредба в. кр. угар. министарства за богочаст и јавну наставу, којом се строго налаже: 1. да се у свима немађарским народним школама у угарској мађарски језик точно и подпуно предавати и учити има; 2. да се све оне учитељске дипломе, које су после 30. Јунија (по новом) 1882. године без потврде држ. школ. надзорништва издате, за ништаве сматрају; 3. да у будуће неможе бити ни редовни учитељ ни помоћник учитељски у Угарској, ко мађарски језик незна. Они учитељи, који су после 1872. године учитељску школу свршили, а нису досада накнадно оспособљени за наставу у мађарском језику, могу само под тим условом даље у служби остати, ако се обвежу, да ће у року од једне године мађарски научити и испит из мађарског језика пред државном комисијом положити. Они пак учитељи, који су пре 1872. год. за учитељство оспособљени а незнају мађарски, добити ће спомоћника за наставу у мађарском језику. О строгом извршењу ове наредбе имају се државни школски надзорници старати — Ова се наредба на знање узима и вис. срб. нар. црквено-школском Сабору од стране овог Школског Савета саопштава.

Како је Школском Савету до знања дошло, да наредбе о недељним, месечним и полгодишњим испитима од год. 1878. и о настави у мађарском језику, коју је Шк. Савет 1881. године издао, до данас у многим школама у дијецези Бачкој нису публиковане, са чега су се велике неприлике у појединим, досада најбољим школама дешавале; то се има епарх. школски одбор бачки поново пожурити, да поменуће и све друге одавде у своје време издате наредбе неотложно по свима вероисповедним школама у истој епархији публиковати и над извршењем њиховим строго мотрити има.

В. кр. угарско министарство за богочаст и јавну наставу наређује, да се у дисциплинарним делима учитеља грчко-католичких и грчко-источних вероисповедних народних школа, у колико би ови осуђени били на губитак звања, пре извршења пресуде, сва акта имају истом министарству на ревизију подносити, и да се ни једна таква пресуда несме извршити без саизволења министровог. — С позивом на превршењу кр. уредбу за срске народне школе од године 1872. једногласно закључено

је, ремонстрирати противу ове в. министарске наредбе, и упозорити в. министарство, да по гласу превишне кр уредбе за срб. народне школе од године 1872. право постављања и одпуштања срб. нар. учитеља припада једино овом Школском Савету, као и то да у подручију србске јерархије од 1872. год. није било ни једнога случаја, који би повода дао горњој министарској наредби, којом се аутономно право наше вероисповести битно повређује.

Исто в. кр. министарство препоручује књигу: »Nérok-tási törvények és rendeletek tára,« коју је сачинио Јосиф Тот школски надзорник жупаније пештанске. Цена је 3 ф. 50 нв.— Има се за архиву Школскога Савета један примерак ове књиге набавити.

В. кр. угар. министарство за богочаст и јавну наставу одписом својим бр. 4068. од 1885. препоручује књижицу: »Gazdasági és kertészeti tankönyv од Лајоша Добоцкога « — Налаже се управи учитељске школе у Сомбору, да исту књигу за библиотеку завода набави, и да на сдржај њен учитеље економије и вртарства упозори.

Исто кр. министарство забрањује поново употребу Козенове карте у народним школама, пошто ова садржи у себи неистините белешке, и наређује, да се такве карте одмах из школа уклонити имају. Пошто су из свију срб. нар. школа Козенове карте већ одавна покупљене и уклоњене; то се поновљена ова наредба просто на знање узима.

В. кр. угар. министарство за богочаст и јавну наставу дозвољава Јовану Поповићу управитељу више девојачке школе у Панчеву за полагање учитељског испита рок од године дана.

На представку Шк. Савета вис кр. хрватско славонској земаљској влади у погледу на одстранење тегоба и злоупотреба, којима су учитељи и ученици православне вере у комуналним школама изложени (види „Шк. Лист“ 1884. бр. 14. стр. 210—213.) одговара иста в. земаљска влада следеће:

1. Да су учитељи православне вере наредбом од 5. Травња 1876. обвезани у недељне и празничне дане у цркву ићи.
2. Да су исти учитељи наредбом од 20. Просинца 1876. обвезани децу у школу водити и у цркви надзор над њима држати, а притом и сами у цркви при богослужењу читати и дужности појца црквеног одправљати.
3. Да би се ученици православне вере у црквеној ћири-

ици обучавати могли, издата је наредба ове године, да се уз почетницу за православну децу придодату и вештбе у прквеном читању са ћирилским писменима.

4. Што се тиче учења црквенога појања, то се позива Школски Савет да достави црквену песмарицу за децу с нотама провиђену, коју би иста влада као сходну за обучавање православне младежи у појању, учитељима и школама препоручити могла.

Напоследку изјављује земаљска влада, да је у Загребу постављен засебан вероучитељ, који ће православну младеж у реалци, гимназији и у држ. учитељској школи науци вере и црквеном појању обучавати. И тако премда је већ у своје време подишно постарано да се православна младеж у науци своје вере и у црквеном појању обучава, инак је иста земаљска влада и овом приликом наредбом својом од 13. Јунија о. год. (види „Шк. Л.“ бр. 8.) по ново и најстрожије опоменула све учитеље православне вере, да се постојећих наредаба у погледу црквених дужности, и наставе у вери и у појању точно придржавати имају.

На овај одпис високе кр. земаљске владе госп. главни школски референт примећује, и то на: 1. и 2. точку, да се од стране Школ. Савета умоли земаљска влада, да одсада званично саопштава све своје наредбе тичуће се народних школа овоме Савету, као што то и в. кр. угарско министарство за богочаст и јавну наставу чини; у погледу на наредбу земаљске владе од год. 1876. којом се налаже, да се ћирилица учи у обћим пучким школама, примећује г. гл. референт, да се та наредба не изводи свуда, јер нити сви учитељи, нити и сами надзорници школски знају црквену ћирилицу, те тако наредба та остала је на хартији, што сведоче и тужбе епархијских власти у Пакрацу и у Карловцу. На тачку 3. примећује још г. гл. референт, да неби цјелисходно било уз буквар придодати вештбање у црквено-славенском читању; јер се буквар учи у I. разреду, а та су деца још мала за учење црквенога језика, него би валадо, да се настава у том језику одпочне тек у II. разреду комуналних школа, као што то бива и у вероисповедним србским народним школама, па да се у том разреду учи од Шк. Савета препоручени славенски буквар а у 3. и 4. разреду да се учи извод из часослова; даље да се доставе вис. земаљској влади књижице с нотама: Литургија од Топаловића (цена 50 н.)

и од Борјановића (цена 20 нв.) и да се те две књижице, као школске за наставу православне деце у појању у обћим пучким школама приме; и напоследку примећује г. главни школ. референт, да се предложи кр. зем. влади, да наредбу изда, како би прав. вероучитељи и учитељи појања у државним препарандијама обвезани били православне ученике своје и у црквено-славенском читању и разумевању поучавати. — Школски Савет све ове приметбе усваја и као своје предлоге В. кр. хрв. слав. земаљској влади подноси и препоручује за извршење.

Висока кр. хрватско-славонска земаљска влада на представку овога Савета у делу јавности горњокарловачке србске учитељске школе, (види „Шк. Л“ од 1884 бр. 14.) одговара, да она примање услова у точки 1. и 2. од исте владе постављених на знање узима, али уједно изјављује да остаје стално при условима у точки 3. 4. и 5. постављенима, задржавајући себи одлучни уплив при избору и постављању учитеља и одобравању учевних и помоћних књига; захтевајући, да јој се записници о седницама учитељског збора на увиђење шаљу, и да њен повереник при испитима за оспособљење председава и сведочанства саопдишује; уједно изјављује, да је она само под тим условима вољна подарити право јавности вероисповедној учитељској школи у Карловцу.

Пошто вис. земаљска влада у одпису свом поново такове услове ради подарења јавности горњокарловачкој србској учитељској школи поставља, који надмашују делокруг државног надзора над вероисповедним школама и неодговарају од Његовог Величества најмилостивијега Краља нашег издатој превишњој уредби за србске народне школе од године 1872. а те се уредбе Школски Савет пајтачније придржавати мора; то Школ. Савет несматра себе за надлежнога, да може горње услове примити, и подноси сва акта тичућа се дела јавности србске учитељске школе горњокарловачке високом србском народном Сабору, са изјавом, да од своје стране никако неможе и несме на горње услове пристати.

Школски Савет овај уверивши се преко својих органа о прекој потреби да се сомборске србске народне школе, које за вештаоницу учитељској школи служе, у органску сvezу доведу са учитељском школом сомборском, — што је и од стране државног школског надзорништва жупаније бач-бодрошке званично захтевано, — засебном наредбом одређује, да се србске на-

WWW.UNIJR.BS
УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

родне основне школе у граду Сомбору, у органску свезу са учитељском школом поставе; и наредба та има се саобштити управи србске учитељске школе сомборске, председништву црквене общтине сомборске, главном срб. нар школском референту, бачкој епархијско-школској власти и државном надзорништву жупаније бач-бодршке.

На образложени предлог управе србске учитељске школе сомборске једногласно закључено, да је нужно установити засебну катедру мађарског језика у учитељској школи сомборској с платом од 800 фор. а. вр. и овај је закључак достављен вис. саборском одбору с препоруком и молбом, да га исти усвоји и на потврђење предстојећем срб. народном сабору поднесе. До решења пак саборског суплираће се и даље катедра мађарског језика у поменутој школи.

Пошто су све препоне, које су наименовању Ђ. Бекића за учитеља у Панчеву на путу стајале одклоњене; то је на предлог г. Светислава Касапиновића члана Шк. Савета, Ђорђе Бекић за привременог учитеља у вишој девојачкој школи у Панчеву пристављен под условом, да до краја 1886—7. школске године испит за оспособљење учитељско у грађанским школама положити има.

На предлог архидијецезалног школског одбора наређује се да се издаду декрети: Евгенију Кротином и Прокопију Кршиногачином учитељима Осечким, као и Марку Рајковићу и Милану Коњовићу учитељим Вуковарским.

На молбу госпође Катарине Петковића учитељице у вишој девојачкој школи у Панчеву, издаје јој се декрет.

Молба г. Аркадија Варађанина управитеља више девојачке школе у Новом-Саду, да се њему урачунају све године службовања у народној школи, — с препоруком се доставља в. саборском одбору ради поднеска в. народном Сабору.

Димитрије Калић учитељ в дев. школе и Н.-Саду моли, да му се урачунају године службе на реалци новосадској и осечкој, као и године проведене у јавној служби, — вис. саборском одбору с препоруком је подастрти.

Читапка за четврти разред србских народних школа, коју је у рукопису подноси Др. Ђорђе Натошевић, прима се, и наређује се, да се одмах штампати даде, како би се с почетком школске 1885—6. године у четврти разред србских народних школа увести могла.

Поднешени у своје време извештаји учитељске школе сомборске и горњокарловачке о стању истих школа у 1884—5. години остављају се за читање у првој идућој седници. В.

ЗАПТ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ С ЈЕДНИМ УЧИТЕЉЕМ.

— За награду. —

(Продужење).

Како је опрезност и пазљивост средство за очување учитеља и ђака од погрешака, тако је справедљивост учитељева један од најглавнијих извора етичног васпитања. Справедљивост учитељева величанствено дјелује на правдољубље дјечије. Кад је учитељ праведан, бит ће и дјеца међу собом праведна. Ову учитељеву врлину, као и противну ману, умеју ђаци брзо упознати. Благо учитељу, кад га ученици за праведна човјека држе; он ће бити уважен и штован, а деца ће осјећати према њему чувство страхопочитања. Напротив ако мала публика дечија учитеља држи неправедним човјеком, тешко онда његову ауторитету. У дјечици породи се онда мржња и антипатија против учитеља, наруше му се и омаловажавају и остала добра својства и његово дјелање промашује васпитну цијел. Овђе треба сјетити на оно, што је већ код љубави изтакнуто, да учитељу школска дјеца буду што и рођена, пак ће се тешко неправда догодити. Праведан учитељ непознаје у школи сталиша; њему је једнак сироман и богат. Кад учитељ дијете богатијега, угледнијега обштинара, свог пријатеља, или макар — своје дијете — протежира или награђује, без да је заслужио, онда је за сажаљевати. Особито пригодом казне мора учитељ опрезан бити, да неправду непочини. Код изтраживања узрока погрешки и просуђивања њезина домашаја треба учитељ много увиђавности, разбора и ладнокрвности, да се непренагли. Овђе мора употребити сву своју вјештину и своју савјест у помоћ узети, да га после она корила неби. Исправљајућ задаћнице нека ради по правди Бога живог. „Што је право и Богу је драго!“ Ако је локација нека се чува, да горег ђака пред бољег нестави; јер то више пута дјеца боље знају него сам учитељ. Напокон жалостан је учитељ, који би се дјечици рад непријатељства, или рад кривице родитеља, или можда рад своје користи светио. Најбоље је, да учитељ школску дјецу за своју корист неупотребљује.

Све речене врлине усредоточују се, рекао бих, у „одушевљењу“ учитељевом за своје свето звање. То је одушевљење

врхунац свијех учитељскијех врлина, јер јих све предпоставља. Учитељ, који с одушевљењем своје звање неврши, налик је просту надничару, који ради као оно „ни себи ни свому,“ само да свој кукавни живот продуљи. Он ради у школи; ал мртво и небрижно, само да му се од реда одбије и да му се нерече, да школе држао пије. Такав учитељ неможе нигда васпитног циља постићи. Он није у стању дјечију позорност побудити, нит уздржати, а како штетно дјелује на зашт недостатка пазљивости, то зна сваки свијестап учитељ. Одушевљење настављача за своју струку помаже зашт уздржавати, јер ће одушевљен учитељ занимљива предавања приређивати и исто одушевљено излагати. Оваким радом обратит ће насе и на наставу позорност ученика, а тим ће постићи најјачу полуку, како за напредак у наукама, тако и за одржање дисциплине у вријеме наставе. Он ће се одушевљено бринути за срећнију будућност својих ђака. Одушевљење ће потицати га на неуморно истраживање бољег правца у његовом тежком ал племенитом послу. Одушевљење има учитељ из учитељске школе донети, јер признати се мора, да га учитељ у данашњим приликама у пракси риједко стјече.

У свом тежком раду мора учитељ и узтрајан бити. Види ли, да му први напор неуроди жељеним плодом, несмије се он уплашити и од племените намјере одустати, него сав труд прегорјевајућ има он за постављеном метом увијек тежити и за преке уклањати, да жељену мету што пре достигне.

Стрпљивост је за учитеља златна врлина. Стрпљив учитељ неће очајавати, ако му дјеца по жељи не напредују. Стрпљивост ће му дати снаге, да се код ствари, коју дјеца тежје разумију, дотле забави, док је разумјела небуду. Она ће га сачувати од многог пренаглења, како у наукама, тако и казнама и наградама. Стрпљив учитељ неће се дати разљутити незнањем, немиром ни погрешкама своје дјеце, да ју неизжитав узрока можда недопуштеним начином казни, чуна за косу, ухо, или им пацке даје; него ће мирно и тријезно узроке разсудити, те их мудро уклонити, ал им сходне посљедице супротставити.

Врлина, која све ове завршити мора и која је са чврстоћом карактера идентична, јест досљедност или конзеквенција. Досљедност у свему и свачему и сталност у одлукама мора бити карактерна црта сваког учитеља, јер он има да образује карактер у дјеце. Ова врлина мора особито васпитатеља ресити

WWW.UNIJSR.BE

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

зато, да дјечи никада некаже, што извршити неће ил' не може, јер му је другчије ауторитету одзвонило. Учитељ не смеје оно обећати, што не може изпунити. Боље је необећати, него ријеч погазити. Ако учитељ што запрети, на претњу у поновљеном случају неизведе, онда је крај добре запту. Дакле учитељ не може запта одржати нит карактера одњеговати, ако му недо-стаје досљедности. Не само да је ова учитељу за одржање запта преко потребита, него му она помаже и до угледа у школи и свијету, јер досљедност у добрим одлукама зове се морални карактер.

Овакав учитељ бит ће јамачно довољно уљудан и чедан, да своју дјечицу том приучи. Он ће моћи бити узор и живи примјер младежи, што је најпрви и најбољи закон за васпитање. Примјер вриједи више него сва правила. Ако је примјер лош, бит ће лоше све; ако је примјер добар, бит ће му налично све што се по њем равна. Какав учитељ, таква школа. Она је његова фотографија. Der beste Lehrer ist der beste Disziplinator.

(Наставиће се.)

НАРОДНА ШКОЛА КАО ГЛАВНИ ФАКТОР НАРОДНОГ ОБРАЗОВАЊА.

(За награду.)

Животна борба у овоме веку тако је опасна, да би мал-не сваки подлећи морао кад неби био приправан за сваку евентуалност.

Као год што се шут са рогатим не може бости, сиромаш са богатим не може мерити, тако исто ни будала или простак са научењаком.

Борба та животна у толико је тежа, што е дана у дан па и сваког часа један с другим у непосредан додир долази.

Не одељује се богат од сиромаша, мудрац од глупака, јаки од слабога; јер не може. Један другог требају, један другом морају, да су на помоћи. Томе нас учи Бог, томе нас учи закон.

Назив „човек“ је општи појам, под којим се разумевају сви они, који имају обличје Божје, те по томе и стоји један „човек“ са другим у непрекидној и тесној свези.

Човек има своју слободну вољу, коју он употреби или на добро или на зло.

Онај човек, који је напојен чистом науком, задахнут пошвеним мислима и жељама, тај употреби ту своју вољу на добро, а онај човек, код кога су укорењене грешне мисли, неваљале жеље, који је погрешно васпитан управо неизображен, тај употребљује то своје највише богодано право „слободну вољу“ на зло.

Ови су прави виновници тешке борбе животне.

Једни с другима долазе у сукоб па та конверзација и јавно де-

даље објих странака зове се: животна борба, у којој или једни или други подлегну. На чијој је страни већина, ти побеђују.

Од тога зависи хоће ли та борба бити лакша или тежа; разуме се по себи да се лакше борити са образованима него са необразованима.

Сваком образованом човеку, пријатељу светског образовања и морала стало је до тога да надјача образована страна, да би борба животна лакша била.

Највећи поборник ове странке јесте за цело народна школа.

То је свето место, где млађани свет усмса прву душевну и духовну храну; па ако је та храна здрава, биће и цело поколење здраво; али ако је болесна, то ће бити у целом том поколењу умних а тиме и телесних богаљева, који служе на срамоту човечанству.

Сви прави пријатељи човечанског образовања старају се да ову народну изобразиљу у најбољи ред доведу, пружају јој сва сретства, која потпомажу њен рад, дају јој све и сва, само да би што боље могла одговорити своје теретном задатку.

Велика већина људи погрпела је оно мало знања што имају у народној школи. Ту су они још као мала дечица чули за Бога, научили заповести његове. Школа га упути на прави пут; она му каже, да је само поштен човек прави „човек“.

Та већина или нема сретства или нема времена, да може ићи да и даље изображава дух свој, те се задовољи оним, што јој је народна школа дала. Она ју приправи за ту животну борбу, она јој каже каква треба да је, па да светли својим делима, да служи за углед другима, којима зао удес одузе и ту моралну науку.

Народна школа научи, како да се човек влада у појединим случајевима, ако хоће да олакша себи животну борбу. Она га научи, да „наметнији попушта“, да је „отето проклето“ и т. д.

Народна школа је једина изобразиља народна. Од ње зависи, хоће ли потомци са хвалом спомињати своје претке, или ће их једаред за свагда бацати у море заборава, а праведна историја тек ће их износити на видик свету да покаже, како је погрешно васпитање кадро народ упронастити.

Са хвалом се спомињу и спомиња ће се док је сунца стари Јелини, код којих је школа била у цвету. Она их је и уздигла до те славе.

Као што народна школа уздиже поједини народ, тако би она могла уздићи и васцело човечаство на највиши ступањ људског образовања, кад би била тако уређена, да може све своје дужности достојно отправљати.

Како ли би био сретан онај народ, који би имао своју школу тако уређену, да она младом нараштају здраву рану духовну даје; како ли би била сретна она држава, у којој би све народне школе васпитале мали свет подједнако у моралу; а како ли би тек све људство било пресретно, кад би таквих народних школа било свуда од истока до запада, од ладнога севера до југа, које би се старале да образују „људе“ а не поједине чланове овог или оног народа, код којих надвлада егоизам, који је упронастител опште ствари и општег добра.

Народна школа приуговљава мали свет, да кад дође у велики свет да се може одупрети и победити у животној борби.

Ако је и кад могло бити да је цео народ једнако образован, да су сви држављани једне државе на истом нивоу знања; то је сад зацело могуће, јер исти су закони школски за све србе а исти су и за несрбе; само да се извршују закони, па би народна школа пуштала у свет свестну омладину, приправну за живот.

Народна школа полаже доиста темељ народном а и светском образовању.

РАСПОРЕД ЛЕКЦИЈА

у другом разреду србске народне школе

(на основу наставног плана за србске народне учитеље

изданог од вис. срб. нар. Школског Савета под 6. (18.) Јулија 1878. бр. 34.)

У другом разреду србских народних школâ уче се ови предмети:

I. Настава у вери и благонравности христијанској и молитве.

II. Србски језик, и то: 1. Очигледна настава са вештањем у мишлењу и правилном говору; 2. читање течно и разумљиво; 3. писање реченица и основи цртања; 4. учење моралних изречења и поучних песмица на памет и певање; 5. основи граматике.

III. Црквено славенско читање и разумевање.

IV Мађарски језик, и то: 1. учење речи и реченица, и разговор о стварима, које се очигледно посматрају; 2. писање; и 3. читање и разумевање.

V. Рачун.

VI. Основи црквенога појања.

VII. Гимнастичне игре, и

VIII. Ручни рад за женску децу.

Ученици су у школи сваки дан 3 часа пре и 2 часа после подне; свега преко седмице 24 часа зими, а 25 часова лети, нерачунајући овамо један час гимнастике и каталоге у недељне и празничне дане.

Сваки дан учи се наука христијанска у прва по часа пре подне, свега седмично: $2\frac{1}{2}$ часа; затим рачун по $\frac{3}{4}$ часа, свега седмично: $3\frac{3}{4}$ часа; за србски језик $8\frac{3}{4}$ часа; за црквено славенски језик $3\frac{1}{4}$ часа; за мађарски језик $3\frac{1}{2}$ часа; за црквено појање $1\frac{1}{4}$ часа. Осим тога преко лета у два получаса учи се гимнастика. Сваке суботе после подне $\frac{1}{2}$ часа употребљује се на учење цртања, а остало време употребљује се на понављање и рецитоване на памет; недељом и празником на каталогу понављају се молитве, библијске повести и црквено појање.

Од $8\frac{3}{4}$ часова одређених за наставу у србском језику употребљује се на вештање у читању и разумевању сваки дан пре подне по $\frac{3}{4}$ часа; и после подне четир пута по $\frac{1}{2}$ часа, свега $5\frac{3}{4}$ часова; за очигледну наставу дванут преко седмице по $\frac{1}{2}$ часа = 1 час; за писање четири пута преко седмице по $\frac{1}{2}$ часа, свега 2 часа.

Од $3\frac{1}{2}$ часова одређених за наставу у мађарском језику употребљује се четири получаса за учење речи и реченица и за разговор; а $1\frac{1}{2}$ час за учење писања и читања. (У Хрватској учи се у ово време очигледна настава у 2 часа; а писање и читање с латинцом у $1\frac{1}{2}$ часу седмично.)

Према томе удешен је следећи распоред часова за сваки седмични дан :

Од 8—8¹/₂. Наука христијанска и библијске повести.

„ 8¹/₂—9¹/₄. Рачун.

„ 9¹/₄—10. Србско читање с разумевањем; а другог полугодишта у два пут последња четврт часа узима се за учење основа из граматице.

„ 10—³/₄11. Славенско читање и разумевање по трипут на недељу; мађарско писање и читање с разумевањем по двапут на недељу.

„ ³/₄11—11. Црквено појање.

„ 2—¹/₂3. Србско писање; (суботом у исто време основи цртања).

„ ¹/₂3—3. Очигледна настава двапут; срб. читање с разумевањем двапут.

„ 3—3¹/₂. Србско читање и разумевање двапут (у оне дане кад је била пред тим очигледна настава и у свези с њоме), и певање; славенско читање с разумевањем двапут.

„ 3¹/₂—4. Учење мађарских речи и реченица и вештање у мађарском говору.

Приметба: Суботом после подне, остало време употребљује се на рецитовање онога што се учи на памет, на вештање у србском говору и на певање. Недељом и празником на каталогу понављају се библијске повести, преслишавају молитве и црквене песме и пита се за њихово значење.

Гимнастичке игре предузимају се у одморима између другог и трећег часа пре и између првог и другог часа после подне.

Женски ручни рад уче женска деца сваки дан после одмора од ¹/₄ часа, од 11¹/₄—12 часова пре подне, и то четири пута преко седмице, дакле по три часа седмично.

I. Настава у вери и благодетности.

Овамо спадају а) библијске повести из старог и новог завета са сходним поукама по књизи: Прва настава у вери од Н. Ђ. Вукићевића; и б) основи из науке христијанске, молитве, символ вере, заповеди и свете тајне. (види црквено-славенски буквар). Текстови молитава и остало уче се славенски, али се свака реч и свака реченица има разјаснити на србски.

Из овога предмета предузима се :

Првог школског месеца:

1. Понављање поуке о створењу света и о првим људма.

У чему се састоји образ и подобје божије у човеку? О човечијем телу и души. Човек најотличније створење божије.

Рај и дрво живота.

Заповест божија првим људма.

Први грех и његове посљедице.

Бог је свезнајући и најправеднији судија. Бог је најмилостивији и преблаги отац.

Обећање избављења.

2. О једном Богу у светој тројници. Понављање молитве господње и анђелског поздрава. Молитва јутрења, молитве пре и после обода са тумачењем.

Другог месеца:

1. Закон божији. Разум и савест. Наравни закон.

Откривење божије Аврааму и другим побожним људима (види стр. 12. прве наставе до 5. алинеје).

Аврамова мирољубивост. (Ово се приповеда). Авраамов син Исак и Исаков син Јаков (ово се само спомене). Свето предање о Богу у породици патријарха Јакова (5. 6. и 7. отсек са стр. 12.)

О Јосифу до његове славе. (Ово се приповеда).

2. Молитва пре вечере (у три одсека); молитва после вечере (у шест одсека). Молитва пре спавања (у седам одсека). Све с разјашњавањем смисла сваке речи и реченице.

Трећег месеца:

1. Јосиф у својој слави. Долазак Јаковљев у Египат. Јосифова смрт. (Ово се приповеда и затим исписује.)

Писани закон божији и заповеди. (Ово се учи на памет: види прва настава у вери, стр. 12. последња 2 реда и 13. стр. насловом „Закон божији.“

2. Понављање молитава шта су се досад училе. Молитва Пресветој Тројици: „Упованіе мое Отецъ“ и молитва Ангелу хранитељу (на четири одсека).

Четвртога месеца:

1. Благовести уз понављање поздрава богородичног. Рођење Христово (понавља се). Сретеније. Мудри звездари. Бежање у Египат.

2. Уз понављање свију горенаведених молитава учи се овде напамет стих: Слава во вишњих Богу; тропар и кондак божићни с тумачењем и божићна песма: „Вси Языцы.“

Петогa месеца:

1. Младост Христова и Крштење Христово. Проповедање Христово. Шта значи реч еванђељије? шта значи покајати се? 2. Учење Христове науке у реченицама (види: Прва настава у вери, стр. 21. и 22.). Чему је Христос учио људе (стр. 21. 5. 6. 7. отсек). Апостоли Христови. (Ово учитељ приповеда и зада деци да имена 12 апостола прочитају). Молитва господња и њено значење.

2. Уз понављање горњих молитава учи се овде напамет „Во Јордање“ и упознају се деца са главном Христовом науком (види: Прва настава у вери стр. 21. 22. 23.) и молитвом.

Шестогa месеца:

1. Чудеса Христова (види: Прва настава у вери стр. 23. и 24.). Младић у Најину (стр. 25.). Како је Исус Христос наранио 5000 људи; са поуком и доводењем у везу с дотичном молитвом. Исус благосиља малу децу.

2. Две највеће заповеди (напомот србски научити, види: Прва настава у вери стр. 32.).

Символ вере I. члан (у две лекцији). Понављање првог члана. Други члан символа вере у 4 лекције. Трећи члан у две лекције. Затим понављање I. II и III. члана символа вере.

Седмога месеца:

1. Преображење. (За женску децу: Марта и Марија). Лазарево васкрсење. Свечани улазак Христов у Јерусалим. Предсказаније Христово о страшном суду (само за читање). Тајна вечера и поука о св. причешћу.

2. Понављање I. II. и III члана симбола вере. Затим IV. V. VI. и VII. чл. симбола вере. Понављање од почетка до VII чл. симбола вере.

Осмога месеца:

1. Страдање Христово 1. 2 3. Велика субота (погреб Христов). Васкрсење Христово и јављање Христово ученицима после васкрсења. Све по књизи: Прва настава у вери.

2. Понављање од почетка до VII чл. симв. Затим VIII. IX. X. XI. и XII. члан симбола вере, и понављање целог симбола вере.

Деветога месеца:

1. Вазнесеније Христово и Силазак св. Духа.

2. Десет Божијих заповеди; подиуни текст славенски са разјашнењем. (Друга и четврта заповед на два, а десета на четири одсека). Тајне новог завета (слав.); Дела милости телесне и душевне (србски).

Десетого месеца:

1. Понављање свега из библ. повести уз то поука о св. писму новог завета и о св. цркви (на стр. 44. и 45.).

2. Понављање свију молитава, симбола вере и заповеди.

(Продужиће се.)

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

(У србској учитељској школи сомборској) уписивање почело се 2. Септембра. Досада су се уписали у сва три разреда 57 мушких, 45 женских; свега 102 ученика.

(Државно учитељско сиротиште у Будапешти.) Покрај великољепног „Педагогијума“ мађарског, што је прошле јесени сазидан у Кристинином предграју у Будапешти, сазидано је и малено али спретно и угледно здање, у коме ће се држати и васпитавати учитељске сироте. У ово учитељско сиротиште, које се оснива из добровољних прилога у отацству нашем, примљено је ове године једанајсторо сирочади учитељске, од којих су 8 римске, 1 протестантске, 1 реформатске и 1 православне вере.

(Избор учитеља.) У Деспот Ст. Ивану за учитеља изабран је свршени приправник г. Јован Поновић, а за учитељицу свршена приправница госпођица Даринка Берићева.

За помоћног учитеља у Станишићу изабран је г. Павао Коњовић учитељ Чурушки.

За учитеља у Стапарима изабран је 1. Септембра великом већином гласова г. Бошко Поштић бивши учитељ мокрински.

Г. Јован Кирић, бивши учитељ чортановачки, постао је учитељем у Бјелини. — Душан Шикопарија свршени приправник изабран је за учитеља у Приједору.

За учитеља србског у Панчеву изабран је г. Иван Мартиновић досадашњи отлични учитељ башахидски, и врстни сурадник овога листа.

(Наименовања.) Свештеник г. Јован Петровић, бивши капелан у Н.

Градешки наменован је правим учитељем вере за православне ученике у кр. гимназији, реалци и учитељској школи у Загребу.

Наместни учитељ у В. Чрешијевици г. Никола Прерадовић наменован је за правога учитеља у истом месту.

Р А З Н О.

(Србски народни сабор) у Ср Карловцима отвориће се 10. Септембра. („Узорци“) за везење, качкаће и разни други ручни рад изишли су у врло лепом издању и могу се добити код Ј. Флајшмана у Беловару. Препоручујемо учитељицама нашим, да их набаве и употребе у својим школама.

(Дар школи.) Високопочастни господин Корнелије Живковић, архимандрит ходошки и свагдашњи предлатник „Шк. Листа“, осим листа што за себе држи, изволио је послати предплату за два примерка „Шк. Листа“ о. г. од бр. 5—12., који се као дарови његови шаљу срб. школи у Кечи и правосл. вероисп. учитељу у Х. М. Вашархељу г. Адамовићу.

Нов црквени лист. Октобра т. г. почеће у Задру излазити: „Истина“ лист за богословску науку и пастирско-практичне потребе правосл. српског свештенства — Лист овај, с благословом Високопреосвештене Госноде Епископа задарског и которског, издавати ће професори правосл. богосл. завода Задарског, а уређиваће г. Јован Вучковић супл. проф. богословије у задру. Лист овај доносиће: чланке богословско-научне, саставе поучног садржаја, наредбе правосл. цркв власти и државне наредбе, у колико се исте дотичу православне цркве; одговоре на питања из пастирске практике; преглед главних савремених догађаја у цркви; старине црквене; црквено књижевне вијести; правило васкрсно и празнично са описом главних празника; особне вијести и огласе; а држаће се у науци, поуди и критици објективности и истине, у црквено-друштвеним одношајима пак заступаће хришћанску љубав и вјерску толеранцију. „Истина“ ће излазити половином и концем свакога месеца на табаку 16 страница велике осмине — уз годишњу цијену од 3 фр. (на пол године 1 ф. 50 н.) а за краљевину Србију 8 динара годишње (на пол године 4 динара). — Ко скупи 10 претлатника, добива лист на дар.

Ми овај лист свештенству, учитељству и читалачком обштинству нашем топло препоручујемо.

ЈАВНА КОРЕСПОДЕНЦИЈА.

Захваљујући господи и браћи, која ми своја дела за „Школски Лист“ послане, јављам, да ћу све оно по реду у „Школском Листу“ штампати дати што се слаже са програмом овога листа. По уједно принуђен сам изјавити, да се у „Школском Листу“ докле га ја уређивао будем ништа неће штампати, што је противно светој нашој православној цркви и чиме се настава у вери омаловажава. С тога ће дакле из прислате ми једне расправе све оно изостати морати, чиме се побожно чувство нашега народа вређа.

Сл. црквене обштине, које нам за лист дугују, учтиво умољавамо, да најдаље до 20. Септ. овогодишњу, односно и лањску предплату пошљу.

Издаје и уређује: НИКОЛА Љ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штампа Ф. Витерман.